

समाचार सन्देश

वर्ष १४, अङ्क ९ आई.पी.एस्. लेख रचनाको सँगालो, मंसिर ३०-१६, २०६४ (दिसम्बर १६ - ३१, २००७)

दक्षिण कोरियामा आप्रवासीमाथि

पक्षपात

- आलेक्स जोङ्गली

सिउल (आई.पी.एस्./एन्.पी.आई.) - गएको अगष्ट महिनादेखि दक्षिण कोरियाका अधिकारकर्मीहरू गैरकानुनी रूपमा त्यहाँ प्रवेश गर्ने वैदेशिक नागरिकप्रति पक्षपातपूर्ण व्यवहार भएकोमा आपत्ति जनाउँदै आएका छन्। दक्षिण कोरिया र दक्षिण-पूर्वी एशियाली मुलुकमा अंग्रेजी भाषी पश्चिमेली सभ्यताप्रति आकर्षण बढेको र शिक्षा आर्जन गर्ने लहर नै चलेको छ।

‘मलाई आप्रवासीप्रतिको कोरियाली वामपन्थी अवधारणा ठिकै लाग्छ, तर उनीहरू गोरो छालाका आप्रवासीलाई उत्कृष्ट नागरिक ठानेर प्रवेश दिन्छन् त्यो चाहिँ मलाई समस्याको विषय होजस्तो लाग्छ,’ सङ्गकोङ्ग होइ विश्वविद्यालयमा स्नातक स्तरमा अध्ययनरत भारतको प्रगतिशील विद्यार्थी संघका सदस्य बोनोजिट हुसेन भन्छन्।

दक्षिण कोरियाका अधिकांश ‘प्रगतिशील’ व्यक्तिहरू आप्रवास समस्यालाई उजागर गर्छन् र यसलाई कानुनी दायरामा समेट्न जोड दिन्छन्। तर जात, बर्ग र राष्ट्रियतालाई हेर्ने र धनी पश्चिमी मुलुकका व्यक्तिहरू

अंग्रेजी भाषा शिक्षकका रूपमा जतिपनि प्रवेश गर्न पाउने अवस्थामा भने सुधार हुनुपर्छ, उनको सुझाव छ।

अर्कातिर उनको विचार छ, आप्रवासीसम्बन्धी विषयले व्यापकता पाएको छ त्यसैले विश्वमा यो राजनीतिक मुद्दा पनि बन्नेगर्छ। ‘आप्रवासी’ ले सामान्यतया नकारात्मक भावना उजागर गर्दछ।

‘आप्रवासीभित्र तपाईं बर्ग खोज्न थाल्नुभयो भने थप जटिलता सिर्जना हुनपनि सक्छ, जस्तो उसको मुलुकमा ऊ कुन बर्गको व्यक्ति हो भनेर हेर्ने कि कोरियामा आएपछि उसले कति कमाउँछ भनेर बर्ग निर्धारण गर्ने ? आप्रवासीहरू कोही गहुँगोरा, केही पहेंला र कोही अन्य रङ्गका छन्। त्यसमा बर्गको पनि आयाम थप्ने हो भने असजिलो हुनजान्छ। त्यसैले आप्रवासीलाई मजदुर बर्ग र सम्भ्रान्त वर्गमा वर्गीकरण गर्नु ठिक हुन्छ,’ हुसेनले तर्क दिए-यहाँ एउटा विभेद प्रष्ट के छ भने सबै गोरो छालाका आप्रवासीहरू सम्भ्रान्त छन्। कोरियाली आप्रवासी सेवाले २००६ मा शिक्षक प्रवेशाज्ञा (ई-२) पाउने व्यक्तिको

संख्या २९ हजार २ सय ६३ रहेको थियो। यीमध्ये सबैभन्दा बढी अमेरिका, क्यानाडा र अष्ट्रेलियाका अधिक थिए। यदि गैर कानुनी रूपमा दक्षिण कोरिया प्रवेश गरेर अंग्रेजी भाषा सिकाउने काममा लागेका व्यक्तिहरूको संख्या पनि थप्ने हो भने परिमाण अझै ठूलो हुन्छ।

क्यानडेला सरकारले २००७ मा गरेको अध्ययनअनुसार दक्षिण कोरिया अन्य कुनै राष्ट्रको भाषाका लागिभन्दा अंग्रेजी भाषाका लागि अधिक रकम खर्च गर्दछ। हालैमात्र कोरियालीहरू मुलुकबाहिर पढ्न गएर चार अर्ब ६० करोड अमेरिकी डलर खर्च गरेको र दुईदेखि चार अर्ब डलर घरेलु रूपमै

अनुरोध

‘समाचार सन्देश’ का सामग्री पुनः प्रकाशन/प्रसारणका लागि तयार पारिएका हुन्।

हामी सबै क्षेत्रबाट रचनात्मक सुझाव, सल्लाह र प्रतिक्रियाको अपेक्षा गर्दछौं।

- सम्पादक

अंग्रेजी भाषा सिक्नका लागि खर्च गरेको तथ्याङ्कले देखाउँछ ।

यसैबीच एमनेष्टी इन्टरनेशनलले जानकारी गराएअनुसार दक्षिण कोरियामा ३ लाख ५० हजार आप्रवासी कामदार रहेका छन् । २ करोड जनसंख्या रहेको यस मुलुकमा आप्रवासीको प्रतिशत १.५ हुन आउँछ । एशियाबाट दक्षिण कोरिया आउने सर्वाधिक आप्रवासीमा बंगलादेशी, श्रीलङ्केली र पाकिस्तानी प्रमुख छन् । यसैगरी दक्षिण-पूर्वी एशियाबाट कोरिया आउने नागरिकमा इन्डोनेसियाली, फिलिपिनी र बर्मेली प्रमुख छन् । हुसेनले ऐतिहासिक तथ्याङ्कका सम्बन्धमा जानकारी गराएअनुसार औपनिवेशिक मानसिकताका कारण मस्तिष्कमा आएको विकृतिले नै आप्रवासीको रङ हेरेर विभेद गर्ने गरिएको हो ।

‘मलाई पनि कोरियालीहरू आप्रवासी कामदारका रूपमा हेर्छन्’ मानवअधिकारबारे इन्डोनेशियाली राष्ट्रिय आयोगका आयुक्त तथा सुङ्ग कोङ्ग होई विश्वविद्यालयका स्नातक स्तरका विद्यार्थी नुर खोलिस भन्छन् ।

खोलिसको तर्क के छ भने दक्षिण कोरियालीहरू ऐतिहासिकरूपमा अमेरिकाप्रति बफादार रहेका छन् । यस बफादारीले कोरियालाई पूँजीवादी पद्धतिको विकास र एक जाति एक रक्तसम्बन्धको राष्ट्रवादी अवधारणाको ‘मिनिजोक’ विचारधाराप्रति भुकाब कायम गरायो । यसले दक्षिण कोरियालाई

दक्षिण एशिया र दक्षिण-पूर्वी एशियाबाट अवधारणागत रूपमा भिन्न बनायो ।

‘वर्तमान अवस्थामा कोरियाली अर्थतन्त्र बलियो भएकाले उसले लिएको अवधारणा ठिक थियो भनेर मान्नुपर्ने र उसलाई यति समृद्ध अमेरिकाले नै बनाइदिएको हो भन्नुपर्ने हुनआउँछ,’ असजिलो गरी खोलिसले अंग्रेजीमा भने ‘कोरियाली नागरिकहरू अंग्रेजी जान्ने भएपनि गरिब मुलुकबाट आएको व्यक्तिसँग उनीहरू सिक्तैनु, तिमी हामीलाई केही सिकाउन सक्तैनु भनेर जवाफ दिन्छन्, जुन कुरो ठिक होइन । उनी कोरियाले अहिले अवलम्बन गरिरहेको अवधारणा र व्यवहार प्रति सन्तुष्ट छैनन् उनी यसको विरुद्धमा छन् । यसको अर्थ उनी कोरियाली जनताकै विरुद्धमा छन् भन्ने होइन,’ उदाहरणका लागि उनी इन्डोनेसियाको दृष्टान्त दिन्छन् । इन्डोनेसियामा कोरियाको जस्तो अर्थतन्त्र बलियो छैन, जबकि अमेरिकाको प्रभुत्वप्रति समर्पित मानसिकता इन्डोनेसियामा पनि छ ।

श्रीलङ्कास्थित मानवअधिकार तथा विकासका लागि कानुन व्यवसायी नामक संस्थाका सदस्य तथा श्रीलङ्केली आप्रवासी कामदारका विषयमा अध्ययनरत स्नातक स्तरका विद्यार्थी निलानि मान्थ्रीनायके पनि दक्षिण कोरियामा आप्रवासीप्रतिको विभेदको आधार जात र वर्ग नै रहेको जानकारी गराउँछिन् ‘कोरियाली सरकार सबैप्रकारका गैरकानुनी आप्रवासी समस्याबाट मुक्त हुन चाहन्छ,’ मान्थ्रीनायकेले भनिन्- जेहोस्, कोरियालीसँग विवाहबन्धनमा बाँधिने आप्रवासी भने सजिलै कोरियामा स्थायी बसोबास गर्न पाउँछ । तर, कुनै अमेरिकीले कोरियालीसँग विवाह गर्‍यो भने सुखद् रूपमा लिइन्छ भने अन्य देशको नागरिकका लागि त्यति सजिलो हुँदैन ।

कोरियाली सरकारले सस्तो मजदूर आपूर्तिको लागि विभिन्न मुलुकहरूसँग सम्झौता पनि गरेको छ । उनले जानकारी गराएअनुसार गरिब मुलुकहरू धनी देशमा कामदार पठाएर विदेशी मुद्राको आय बढाउन रेमिट्यान्सको स्थिति बलियो बनाउन प्रयासरत छन् ।

हालैका वर्षहरूमा श्रीलङ्काले साउदी अरेबियालाई आकर्षणको केन्द्रबिन्दु नबनाईकन दक्षिण कोरियालाई बनाउन थालेको छ । कोरियाप्रतिको आकर्षणको आधार यहाँ कमाउन सकिने तलब नै हो । ‘सबैलाई थाहा भएको कुरा हो, कोरियामा मजदूरका लागि आधारभूत तलब आठ सय डलर रहेको छ,’ उनले जानकारी गराइन् । कहाँ कति बढी कमाइ हुन्छ, त्यसकै आधारमा काम गर्ने ठाउँको चयन हुन्छ । मध्यपूर्वमा हुने कमाइ पनि श्रीलङ्केली आप्रवासी कामदारका लागि पनि ठूलो रकम हो ।

हुसेन पनि सोही कुरा दोहोर्‍याउँछन् । दक्षिण कोरियालाई औद्योगिक प्रतिस्पर्द्धामा उत्रिन कामदारको आपूर्ति आवश्यक छ । यसरी कोरिया आउने कतिपय कामदार यहाँको भन्दा बढी समृद्ध अर्थतन्त्रबाट पनि आएका छन् । तर उनीहरूको उद्देश्य आनो गृह-मुलुकमा उनीहरूले जति कमाइरहेका छन् त्यसको २० गुणा बढी आर्जन गर्नु रहेको हुन्छ ।

मान्थ्रीनायकेका अनुसार दक्षिण कोरिया आउने आप्रवासी कामदारले आनो प्रभाव देखाउने सफलता पनि पाएका छन् । गत २००५ मा उनीहरूले आप्रवासी कामदार संघ गठन गरे भने अहिले कोरियामा आप्रवासी कामदार टेलिभिजन पनि सञ्चालन गर्दै आएका छन् ।

थाइल्याण्डमा राजनीतिक आँधीको सङ्केत

– मारवान माकन मार्कर

बैंकक (आई.पी.एस्./एन्.पी.आई.) – थाइल्याण्डको सैनिक शासनले प्रजातान्त्रिक शासनको अन्तरिम काललाई सहज रूपमा पूरा हुन दिने सङ्केत देखिदैन। सेप्टेम्बर २००६ मा निर्वाचित सरकारलाई अपदस्थ गरेपछि राज्य राजनीतिक आँधीतर्फ बढेको छ। नववर्षका साथ सम्पन्न निर्वाचनले पनि आँधीकै सम्भावना बाहिर ल्याएको छ।

डिसेम्बर २३ को चुनावको पहिलो हप्तामा नै कठिन भविष्यको पूर्वाभाष भएको हो। राज्यको प्रेसले समेत स्वतन्त्रता र व्यावसायिकता प्रदर्शन गर्न सकेन। यो दुई भागमा विभाजन भएको प्रष्ट देखियो। प्रेस जगतको व्यवहारले सबैभन्दा बढी भोट प्राप्त गरेको राजनीतिक पार्टी, पिपुल पावर पार्टी (पिपिपी) को पनि ध्यानाकर्षण गरेको छ। ४ सय ८० सदस्य रहेको व्यवस्थापिकामा २ सय ३३ सिट जितेर विजयी भएको पार्टीलाई संयुक्त सरकार बनाउनका लागि पहिलो कदम चाल्ने अधिकार हुन्छ। तर सञ्चारमाध्यमले पिपिपीलाई सो अवसर दिने कुरामा पहल गर्न सकेनन्।

सञ्चारमाध्यम र पिपिपीबीचको शत्रुताका कारण विजेता पार्टी र दुईपटक प्रधानमन्त्री

हुन सफल थाकसिन सिनावात्राबीच जुन आदरपूर्ण सम्बन्ध स्थापित हुनुपर्ने हो, सो हुन सकेन। सिनावात्रा सेप्टेम्बर २००६ को तानाशाही कदमपछि पदच्युत भएर विदेशमा निर्वासित जीवन गुजारिरहेका छन्।

प्रेसका आँखामा यस पटक पिपिपी मात्र बिजाएको होइन। उसको विरोधी पार्टीलाई पनि प्रेसले सघाएन। थाकसिन र सभाक सुन्दारभेजप्रति प्रेस आक्रामक देखियो। साभाकको पार्टीमा सैनिक नेता, रुढीवादी कर्मचारीतन्त्रका नाइकेदेखि सम्भ्रान्त वर्गका सम्पन्न सदस्यहरू तथा पूर्व-राजकीय विशिष्ट वर्गहरू पर्दछन्।

‘पिपिपीले संयुक्त सरकार गठन गर्‍यो भने राजनीतिक सुव्यवस्था कायम राख्न सक्दैन,’ द नेशन नामक दैनिक पत्रिकाका वरिष्ठ सम्पादक तथा वामपन्थी कवि धोङ्ग किन्ताबोर्नेले आईपीएसलाई बताए। ‘सरकारको आलोचना पहिलो दिनदेखिनै सुरु हुनेछ र साथमा पुरानो आरोप पनि थपिनेछ।’

यदि साभाक प्रधानमन्त्री बने भने उनी नै पहिलो निशान बन्नेछन्’ कविले थपे। उनले पहिलो तीन महिनामै सञ्चारमाध्यमका कारण हट्नुपर्ने हुनसक्छ, कि

नकि उनको र पत्रकारबीच सधैं शत्रुताको सम्बन्ध रहेको छ। यो अवस्था अन्य पूर्व प्रधानमन्त्रीको जस्तो होइन जसले नयाँ सरकार गठनपछि केही महिना राजनीतिक सुख-सयल भोग्न पाउँथे। यदि पिपिपीले नयाँ संसद् बस्नअघि अर्थात जनवरी २३ सम्म संयुक्त सरकारको गठन गर्न सकेन भने प्रजातान्त्रिक पार्टीलाई अबसर प्रदान गरिनेछ। प्रजातान्त्रिक पार्टीले १ सय ६५ सिट जितेर दोस्रो नम्बरमा उभिएको छ। यसरी हेर्दा ऊ पिपिपीलाई चुनौती दिने वैधता राख्दछ। यस राजनीतिक माहोलमा पिपिपी तथा प्रजातान्त्रिक पार्टीको आँखा अन्य साना पाँच दलमा अड्किएका छन्। तीमध्ये चार्ट थाई जसले ३७ सिट र पुवा पानदिन (मातृभूमिका लागि) ले २४ सिट प्राप्त गरेको छ।

अहिलेसम्म प्राज्ञिकरूपमा हेर्दा प्रजातान्त्रिक पार्टीले गठन गर्ने संयुक्त सरकारले आकर्षक जीवन पाउने सम्भावना छैन। किनभने अधिक संख्या पाउने राजनीतिक

दललाई चुनौती दिएर संयुक्त सरकार गठन गर्नु सजिलो छैन । उसको कार्य शक्तिशाली चुनाव क्षेत्रको विरुद्ध हुनेछ । किनकि राज्यका दुर्गम र ग्रामीण क्षेत्रका बासिन्दाले डिसेम्बरको चुनावमा जबरजस्त रूपमा पिपिपीलाई साथ दिएका छन् । यस्तो हुनुको कारण चाहिँ पिपिपीको गरिबी उत्थान अभियान हो । थाकसिन २००१ र २००५ को मतदानमा यही कार्यक्रमका कारण विजयी भएका थिए । उनको कार्यक्रमले आर्थिक रूपमा कमजोर जनतालाई प्रभावित बनाएको थियो । उनले गरिबहरूबाट नैतिक समर्थन पाएका थिए ।

‘अहिले हामीसँग दुईटा राजनीतिक रूपमा बलिया समूह छन् र तीमध्ये एकमा चाहिँ पूर्व तथा उत्तर-पूर्वका मानिसहरू छन् । उनीहरूको ठूलो संख्याले पिपिपीलाई मतदान गरेको छ,’ थाई राजनीतिका जर्मन लेखक माइकल नेलसन भन्छन्- ‘पिपिपीले सरकार गठन गर्‍यो भने प्रजातन्त्र पार्टी चुपचाप बस्ने छैन । उनीहरूको सानो सहभागिता संसद्लाई अव्यवस्थित बनाउन पर्याप्त हुनेछ ।

यद्यपि राजनीतिक अस्थिरता दक्षिण-पूर्वी एशियाका मुलुकका लागि नयाँ विषय भने होइन । यस क्षेत्रका राज्य संयुक्त सरकार गठन गर्ने र अस्थिरताको शिकार हुँदै अल्पायुमै धराशयी हुने परम्पराजस्तै छ । सन् १९९० को

दशकमा ब्याङ्कमा सात प्रधानमन्त्रीको नाम बाहिर आयो । कोही चुनिएर आए भने कोही मनोनयनमा परे । त्यसमध्ये अधिकांशको नियति अख्तियार कार्यालयमा पुगेर समाप्त भयो । दश वर्षको समयमा चार वर्ष त वार्षिक रूपमै संसदीय चुनाव भएको थियो ।

२००१ को आम चुनावमा ठूलो परिमाणले जीत हासिल गरी थाक्सिनले अस्थिरतालाई विराम लगाए । उनको थाक राक थाई (टिआरटी) पार्टी सरकारमा आयो । थाक्सिन राजनीतिमा आउनुअघि टेलि-सञ्चारका करोडपति व्यापारीका रूपमा परिचित थिए । उनी नै थाइल्याण्डका प्रथम प्रधानमन्त्री भए जसले चार वर्षको अवधि पूरा गरे । उनको पार्टीले उपनिर्वाचनमा पनि विजय हासिल गर्‍यो । उनी राष्ट्रका २४ प्रधानमन्त्रीमध्ये पुनः शक्तिमा फर्कने पहिलो प्रधानमन्त्री बने ।

टिआरटी पार्टीको राजनीतिक जग यति राम्रो बन्नको पछाडि लाखौँ ग्रामीण र गरीब जनताका उत्थाका लागि उनले सुरु गरेको अभूतपूर्व नीति हो । यो नीति अन्तर्राष्ट्रिय स्वास्थ्य सुरक्षादेखि लिएर निम्न वर्गको आर्थिक अवस्था उकास्नेसम्मका विषयमा केन्द्रित थियो । यसै कारण राज्यको सबैभन्दा ठूलो मतदान क्षेत्र एउटा राजनीतिक रूपमा सचेत चुनाव क्षेत्रमा रूपान्तरण भयो ।

तैपनि यस्तो पृथक परिवर्तनलाई बैंककका मध्यम तथा उपल्लो वर्गले हटाइ छाडे । उनीहरू २००६ को सुरुमा थाकसिनविरुद्ध भ्रष्टाचार र नातावादको आरोप लगाउँदै पदच्युतका माग राखेर सडकमा उत्रे । थाक्सिनले ल्याएको आर्थिक परिवर्तन वा राजनीतिक जागृतालाई सैनिक नेताहरूले पनि बेवास्ता गरे । उनीहरूले देशमा

थाकसिनक विरुद्ध ‘कु’ गरे । यो मुलुकको १८ औँ ‘कु’ थियो ।

यस पटकको निर्वाचनमा थाक्सिनलाई पहिलेको भन्दा न्यून संख्यामा मत प्राप्त भएको सत्य हो । प्रजातान्त्रिक र जनता पार्टीले उनको मत काटे । त्यसले पिपिपीको अभियानलाई कमजोर पार्न खोजेको देखियो । तरपनि पिपिपीका विरुद्ध बैंकको अभिजात वर्गले पूर्वाग्रह राखेर सोच्नु दुर्भाग्यपूर्ण हो । बैंकक चुनावबाट देखिएको राजनीतिक तथ्यलाई मान्न तयार छैन । एक उच्च सैनिकी सदस्य जो सांसद पनि चुनिएका थिए, उनले थाई समाचारलाई भने- यस मुलुकमा अर्को ‘कु’ कहिल्यै नहोस् भन्ने तपाईं चाहनुहुन्छ भने त्यो चाहना कहिल्यै पूरा हुनेवाला छैन ।

यस्ता प्रतिक्रियाले थाइल्याण्डको गहिरो राजनीतिक विभाजनलाई सङ्केत गर्दछ । आसन्न कु २००८ मै त हुने होइन, आशाङ्क बढाउँछ । ‘हामी अहिले गहिरो रूपमा धुवीकरण भएको समाजमा छौं र नववर्षमा सम्भौताको केही बाटो देखिदैन,’ बैंककको चुलालुङ्ग कोर्न युनिभर्सिटिका राजनीतिक विद्वान थितिनान पोड सुधिरकले भने ।

राज्यका बहुसंख्यक जनता राजनीतिप्रति सचेत छन् र उनीहरूले त्यसैलाई चुन्छन् जसका नीति उनीहरूसँग सम्बन्ध राख्छ, उनले एक अन्तरवार्तामा थपे । ‘थाक्सिनका दुश्मनहरूले जनताको मन जित्न सक्नुपर्छ तब मात्र उनीहरू थाक्सिनलाई पराजित गरेर आनो पार्टी अगाडि बढाउन सक्नेछन् । यदि शक्तिमा भएका धनाढ्यले गरीबका समस्यालाई गहिरो रूपमा सम्बोधन गरे भने उनीहरूको पनि एक दिन जीत हुनेछ, तर अहिलेको संस्थापन पक्षले यस्तो गर्लाजस्तो देखिन्न ।

फिलिपिन्सको विद्रोहमा सर्वाधिक प्रभावित बालबालिका

– स्टेला गोज्जालेज

मनिला (आई.पी.एस्./एन्.पी.आई.) – फिलिपिन्स दशकौंदेखि हजारौंको मृत्यु र विस्थापनको कारण बनेको कम्युनिस्ट र इस्लामिक विद्रोहीसँगको संघर्षमा संलग्न रहिआएको छ। यी संघर्षहरूबाट बालबालिका सबैभन्दा नराम्रोसँग प्रताडित बनेको राष्ट्रसंघको सहयोगमा सम्पन्न एक अध्ययनले खुलस्त पारेको छ।

राष्ट्रसंघीय बालकोष (युनिसेफ) ले डिसेम्बरमा सार्वजनिक गरेको 'बेहिसाव जीवनहरू: बालबालिका, महिला र फिलिपिन्सको संघर्ष' (अनअकाउन्टेड लाइभ्स: चिल्ड्रेन, वोमेन, एण्ड कन्फ्लिक्ट इन द फिलिपिन्स) शीर्षकको अध्ययनले जोमिखपूर्ण अवस्थामा रहेका जनतालाई सताइहेको दुर्भाग्यको आकार पहिलोपटक प्रकाशमा ल्याएको छ।

युनिसेफका लागि आइबीओएन फाउन्डेसनले सम्पन्न गरेको उक्त अध्ययनले द्वन्द्वबाट महिला, बालबालिका र देशका विभिन्न समुदायका मानिसमा परेको प्रभावको विविध आयामको सुक्ष्म जाँच गरेको छ। अध्ययनले विद्रोही संगठनका विभिन्न तहमा रहेका 'बाल सैनिक' सम्बद्ध मुद्दाको चर्चा गर्नुका साथै अन्य बालबालिकालाई द्वन्द्वप्रतिको उनीहरूको दृष्टिकोण कस्तो छ भनेर पनि सोधेको छ।

'उक्त अनुसन्धानले अग्रपंक्तिमा रहेका लाखौं महिला र बालबालिकालाई आवाज दिएको छ। यसले आनै आँखाले देखेको

र आनै मुखले भनेको भैं गरी उनीहरूका व्यथाको अभिलेख राखेको छ। यसले मुलुकको द्वन्द्वप्रभावित समुदायको मानव अधिकारस्थितिको बेवास्ता गर्ने नमिल्ने वास्तविकता प्रस्तुत गर्दछ,' युनिसेफका प्रतिनिधि निकोलास अलिपुईले भने।

युनिसेफलाई अझ बढी सुक्ष्मदर्शी हुनुपर्थ्यो भनेर सुभाष दिने सेना आइबीओएनको राजनीतिक रुझान शंकास्पद रहेको बताउँछ। सैनिक प्रवक्ता लेटिनेन्ट कर्णेल अर्नेस्टो टोरेस आइबीओएन फाउन्डेसनलाई धेरैजसोले कम्युनिस्ट पार्टी अफ फिलिपिन्स (सीपीपी) सँग सम्बद्ध संस्था ठान्ने गरेको बताउँछन्। अध्ययनले सरकारी तथ्याङ्कलाई बेवास्ता गरेको पनि उनले बताए।

अध्ययनलाई एकपक्षीय भन्दै उनले अनुसन्धाताको दावी विपरीत विद्रोहीले बालबालिका र महिलाको शोषण गरेको प्रमाणित गर्ने 'कागजात र प्रत्यक्षदर्शी' सेनासँग भएको बताए।

सेनाको भनाइले सशस्त्र बलभित्र विद्यमान 'सत्यता स्वीकार नसक्ने परिपाटी' को प्रतिबिम्ब मात्रै प्रस्तुत गर्ने बताएर आइबीओएनका अनुसन्धान प्रमुख जोसे इन्रीक अफ्रिकाले फाउन्डेसनलाई सिपिपीसँग जोड्न खोज्ने सैनिक प्रयासको जवाफ दिए। 'यसले महिला, बालबालिका र सशस्त्र द्वन्द्वबाट नराम्ररी प्रभावित समुदायको भलाईविरुद्ध मात्रै काम गर्छ,' उनले एक विज्ञप्तिमा भनेका छन्।

आइबीओएनले अध्ययनका क्रममा मुलुकका ८१ मध्ये आठ प्रान्तका आठ समुदायबाट तथ्याङ्क संकलन गरेको छ। तथ्य खोज्ने मिसनप्रति सेनाको प्रतिष्ठाको दुश्मनी (रिपुटेसन फर होस्टिलिटी) को अवस्थामा सुरक्षा चासोको कारण सैनिक, प्रहरी र सरकारी अधिकारीसँग अन्तर्वार्ता नलिइएको अनुसन्धाताहरूले बताए।

अध्ययनअनुसार यसले प्रतिविद्रोही कारवाहीको परिणामस्वरूप हुने मानवअधिकार उल्लंघनको अवस्थाबाट बालबालिका अछुतो छैनन् भन्ने कुरा प्रष्ट पार्दछ।

सन् २००१ देखि २००६ को अवधिमा बाल पुनर्स्थापना केन्द्रहरूले अधिकार उल्लंघनका ८०० घटनाको अभिलेख तयार पारेका छन्, जसबाट दुई लाख १५ हजार दुई सय ३३ बालबालिका प्रभावित भएका छन्। यो संख्यामध्ये ५८ जना मारिएका छन्, ५८ जना आनै प्रयासले बाँचन सफल भएका छन् र १७ जना यातना र अपमानको सिकार बनेका छन्। १० बालबालिका बेपत्ता भएको, पाँचजनालाई सेनाले बलात्कार गरेको र ४० जनामाथि भौतिक आक्रमण गरिएको पनि अध्ययनले खुलस्त पारेको छ।

अनुसन्धाताहरू सेनाको लागि सुराकी गर्न र पथप्रदर्शकको रूपमा काम गर्न बाध्य बनाइएका बालबालिकासँग अन्तर्वार्ता लिन पनि सफल भएका छन् ।

आफूलाई १३ वर्षको हुँदा केन्द्रिय प्रान्त मिन्दोरो ओरिएन्टलबाट सन् २००१ मा मेट्रो मनिलास्थित सैनिक मुख्यालयमा ल्याइएको सामले बताए । आफूलाई तीन हजार पेसो (७१ अमेरिकी डलर) दिएर स्कुलको रेखदेख गर्न खटाइएको पनि उनले जानकारी दिए । 'उनीहरू मैले कम्प्युनिस्ट न्यु पिपुल्स आर्मीका मान्छे कता जान्छु, प्रायजसो कहाँ बस्छु, हातहतियार कहाँ राख्छु, कसले उनीहरूलाई सहयोग गरिहेको छ भन्ने कुराको सुराकी गरिदेओस् भन्ने चाहन्थे' अध्ययन प्रतिवेदनमा सामको भनाइ उद्धृत गरिएको छ ।

रोमी नामका अर्का युवक आफू र आना १३ वर्षे भाइलाई सेनाले मिन्डानाओको सुरिगाओ डेल सुर प्रान्तबाट सन् २००५ मा पक्राउ गरेको बताउँछन् । माछा मारिरहेको बेला आफूलाई सेनाले पक्रेको पनि उनले बताए । उनका अनुसार सेनाले उनीहरूलाई पथप्रदर्शकको रूपमा प्रयोग गरेको थियो र रिहा गर्नुअघि तीन दिनसम्म राखेको थियो । त्यतिबेला उनी १७ वर्षका थिए । सँगै पक्राउ परेका आना बाबु, अर्का दाजु र एकजना काका अभै हराइरहेको उनले बताए ।

क्यापिज प्रान्तका रोनाल्ड एनपिएले सरकारी सेनाको टोलीलाई एम्बुसमा पारेपछि सेनाको समूहले आफ्नो परिवारमाथि आक्रोश पोखेको उनले बताए । 'उनीहरूले मलाई समातेर लात्ताले हने.. तीनपटक छातिमा' उनले अनुसन्धातासँग भने । पक्राउ पर्दा १२ वर्ष उमेरका

रोनाल्ड घटना प्रत्यक्ष देखेकी उनकी आमा मुर्छा परेकी र अभै अचेत रहेको बताउँछन् ।

अनुसन्धाताहरूका अनुसार अन्तर्वार्तामा सहभागी एक सयभन्दा बढी बालबालिका मध्ये एकजनाले मात्रै पनि एनपीए वा पृथकतावादी मोरो इस्लामिक लिबरेशन फ्रन्ट (एमआईएलएफ) प्रति दुश्मनी व्यक्त गरेनन् । त्यस्तै हातहतियारमा रूची राख्ने केही प्रान्तका किशोर बाहेक कसैले पनि सरकारी सेनामा संलग्न हुने संकेत दिएनन् ।

बालबालिकाहरू एनपीए र एमआईएलएफमा राजीखुसीले संलग्न हुने गरेको अध्ययनले देखाएको छ । अध्ययनका क्रममा एम आईएलएफ र एनपीएले जबरजस्ती, बाध्यता र धम्कीमार्फत बालबालिकालाई सेनामा भर्ती गरेको एउटै प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष प्रमाण फेला नपरेको पनि अनुसन्धाताहरूले बताएका छन् ।

एनपीएले अहिले कम्तीमा १८ वर्ष पूरा गरेकालाई मात्रै सेनामा भर्ती गर्ने आनो नीतिको अनुसरण गरिरहेको अध्ययन प्रतिवेदनमा उल्लेख छ । सो नीति सन् १९९९ मा पारित गरिए पनि कार्यान्वयन हुन वर्षौं लागेको थियो । अध्ययनका क्रममा आफूसँग जम्काभेट भएका एनपीए गुरिल्लामा एउटै पनि १८ वर्षभन्दा कम उमेरका नभएको अनुसन्धाताहरूले बताएका छन् यद्यपि केही चाहिँ वर्षौं पहिले भर्ना हुँदा १४ देखि १७ वर्ष उमेरका थिए ।

अध्ययनअनुसार इस्लामिक जगमा अडेको एमआईएलएफसँग उमेरको परिपक्वता जाँच्ने आनै मापदण्ड छ । एमआईएलएफले व्यक्ति १३ वा १४ वर्षको पुगेपछि उसको बाल्यावस्था परिपक्व भएको ठान्छ । जबकी एकजना एमआईएलएफका नेता किशोर विद्रोहीलाई खासगरी सहायक भूमिका दिइने र उसलाई गैरलडाकू प्रकृतिको काममा खटाइने गरेकोमा जोड दिन्छन् ।

तीमध्येका एकजना १६ वर्षे अमिनले 'घरमा घटेको एउटा घटनाका कारण

आफू एमआईएलएफमा आवद्ध भएको अनुसन्धानकर्मीलाई बताए । 'हामीमाथि बमबारी गरियो... कुनै संरक्षणबिना... यदि मैले आफूलाई बचाउन नसकेको भए मैले पनि बाबु र दाजुभाइकै नियति भोग्नुपर्थ्यो' उनले भने । अमिनको परिवारका सदस्य सेनाले गरेको बमबारीमा मारिएका थिए ।

द्वन्द्वका कारण समुदायबाट विस्थापित बालबालिकाको अवस्था प्रभावित क्षेत्रका घरैमा बस्नेको तुलनामा निकै दयनीय रहेको अध्ययनबाट पत्ता लागेको छ । पुनर्स्थापना केन्द्रले विस्थापित बालबालिकालाई आक्रमणका हिसावले सुरक्षित ठाउँ दिए तापनि त्यहाँको पोषण र सरसफाइको अवस्था उपयुक्त छैन ।

अनिश्चित अवस्था, विद्यालय र पुनर्स्थापना केन्द्रबीचको दूरी तथा अभिभावकको कमजोर आर्थिक अवस्थाको परिणामस्वरूप अधिकांश समय विस्थापित बालबालिकाले असमयमै पढाई छाड्छन् ।

कहिले कहिँ त विद्यालयलाई नै पुनर्स्थापना केन्द्रमा बदल्ने कार्य समस्याको रूपमा खडा भइदिन्छ । केही इलाकामा संघर्षका कारण शिक्षकहरू आउन नमान्दा महिना दिनसम्म बालबालिकाको पढाई रोकिएका उदाहरण छन् । सैनिक कारवाहीका क्रममा आनो विद्यालय जलेको पनि बालबालिकाले बताए । सामरिक स्थलमा रहेका विद्यालयलाई अस्थायी सैनिक अखडाका रूपमा प्रयोग गरिएका उदाहरण पनि छन् ।

द्वन्द्वग्रस्त क्षेत्रका बालबालिकाले देखेको 'सपना' सामान्य रहेको पनि अध्ययनले पत्ता लगाएको छ । अर्थात 'पढाई पूरा गर्ने र परिवारलाई सहयोग गर्ने ।' तर, त्यहाँ विद्यमान कठिन परिस्थितिमा त्यो सपना त्यत्ति सामान्य हुन नसक्ने अनुसन्धाताले औल्याएका छन् ।

युनिसेफका अलिपुई अनुसन्धानको निष्कर्षको व्यापक सर्कुलेशन अन्ततः 'साभ्ना कदम चाल्न महत्वपूर्ण ऊर्जा' हुने आस आनो संस्थाले गरेको बताउँछन् ।

वातावरण स्वच्छ बनाउने संयन्त्र अव्यावहारिक

– केया आचार्य

बंगलोर (आई.पी.एस्./एन्.पी.आई.) – भारतमा ग्रामीण विद्युतीकरणमा संलग्न एउटा सानो तर सफल सौर्य ऊर्जा कम्पनीले ब्योटो प्रोटोकलको स्वच्छ विकास संयन्त्र (क्लिन डेभलपमेन्ट मेकानिज्म-सिडिएम) आफ्नो लागि व्यावहारिक प्रयोगयोग्य नभएको बताएको छ ।

दिगो ऊर्जामा हासिल गरेको असाधारण उपलब्धिका लागि २००५-२००७ को बेलायती अस्डेन पुरस्कार प्राप्त गरेको सेल्को (सोलार इलेक्ट्रिक लाइट कम्पनी) ले सिडिएमबाट लाभ प्राप्त गर्नु असम्भव भएको अनुभव गरेको छ । जसले उसलाई स्वेच्छक उत्सर्जन बजारतिर फर्कन बाध्य गरेको छ ।

‘हामीले विपन्न परिवारलाई वास्तवमै हरितगृह ग्यास नओक्ल्ने उज्यालो बिक्री गर्न थालेयता गरिएको कार्बन उत्सर्जन बचत ब्योटो प्रोटोकलको सिडिएममार्फत बिक्री गर्ने प्रक्रिया ज्यादै महागो र धेरै समय लिने खालको पायो’ सेल्कोका उपाध्यक्ष थोमस पुल्लेनकेभले भने ।

सिडिएमले हरितगृह ग्यास घटाउने प्रतिबद्धता व्यक्त गरेका विकसित मुलुकलाई (जस्लाई अनुसूची १ का मुलुक भनिन्छ) आनै देशका महंगा उत्सर्जन घटाउने योजनाको साटो विकासशील देशका त्यस्ता परियोजनामा लगानी गर्ने अनुमति दिन्छ । त्यस्ता परियोजनाहरूले उत्सर्जन कटौती ऋणद्वारा प्रदत्त अतिरिक्त अनुदान यिनीहरूलाई आवश्यक छ भन्ने

कुरा स्थापित गर्नुपर्छ ।

सन् २००२ यता सेल्कोले बेलायतस्थित कार्बन न्युट्रललाई ४ हजार ५ सय मेट्रिक टन कार्बन डाइअक्साइड बिक्री गरिसकेको छ । तथापि यसले गरिब परिवारलाई उज्यालोको लागि धुँवा फाल्ने मट्टितेलको बत्ती बाल्नुपर्ने बाध्यताबाट मुक्त हुन सघाएर वार्षिक करिब २८ हजार टन कार्बन बचत गरेको छ ।

सेल्कोले हाल न्यून आयका ग्रामीण जनता, खासगरी महिलालाई सहयोग गरिरहेको छ, जसले कम्पनीको कार्बन उत्सर्जन स्वेच्छक बजारमा बेचेर जीविकोपार्जन गर्दछन् ।

उत्सर्जन बचतको गणना सेल्कोको ८५ हजार सोलार इकाइ बिक्रीको आधारमा गरिएको हो । जुन प्रति घर प्रतिवर्ष एक सय २० लिटर मट्टितेल खपत बराबर हुन्छ ।

सेल्को स्वप्नदर्शी भारतीय युवक हरिश हन्डेको कीर्तिको रूपमा १९९४ मा सुरु भएको थियो । उनले तटीय क्षेत्रमा नांगै खुट्टाले यात्रा गर्दा राष्ट्रिय ग्रिडमा जोडिए पनि ज्यादै थोरै घरमा बिजुली बलेको र कहिले काहीं त व्यावहारिक रूपमा बल्दै नबल्ने ठाउँ भेटेका थिए ।

भारतको चर्चित इन्डियन इन्स्टिच्युट अफ टेक्नोलोजीबाट ऊर्जा इन्जिनियरिङमा स्नातक तथा युनिभर्सिटी अफ म्यासाचुसेट्सबाट डक्टरेट डिग्री लिएका हन्डे सौर्य फोटोभोल्टिक (पिभी) ऊर्जालाई ग्रामीण विद्युतीकरणमा व्यापारिक रूपले चलन सक्ने बनाउनुपर्ने

चुनौती आफूमाथि आइपरेको बताउँछन् ।

वासिगटनस्थित तत्कालीन सेल्को इन्टरनेशनलको सहयोगमा सन् १९९४ मा स्थापित उनको कम्पनीले तीनवटा बत्ती र एउटा श्याम/श्वेत टेलिभिजन चलने सौर्य एकाइ प्रदर्शनीमा राख्यो । त्यसको मूल्य १६ हजार भारतीय रूपैयाँ (४०५ अमेरिकी डलर) थियो ।

पहिलो एकाइ हन्डेका क्रियाकलापलाई चुपचाप हेरिरहेका सोही टोलका कृषक अरविन्द रायले नगद तिरेर खरिद गरे । (हन्डे भन्छन् ‘उनको नाम म कहिल्यै बिर्सन्न ।’)

त्यसयता उनको कम्पनीले कहिल्यै पछाडि फर्कनु परेको छैन ।

कमजोर व्यवस्थापनका परिणामस्वरूप अहिले सेल्को इन्टरनेशनलको अस्तित्व समाप्त भएर गए पनि सेल्को इन्डिया स्वतन्त्र कम्पनीको रूपमा रहेको छ जसले ८५ हजार थान सौर्य फोटोभोल्टिक प्रणाली (४० वाट क्षमता) दक्षिणी कर्नाटक, केरला, आन्ध्र प्रदेश र पश्चिमी गुजरात राज्यका ग्रामीण इलाकामा बिक्री गरेको छ ।

चारवटा ७ वाटको फ्लोरेसेन्ट बत्तीसहितको ४० वाट क्षमताको प्रत्येक पीभी इकाइको मूल्य

करिब चार सय २० अमेरिकी डलर पर्छ। यस्ता एकाइ एकपल्ट चार्ज गरेपछि चार घन्टासम्म बत्ती बाल्न सकिन्छ। यो टेलिभिजन, रेडियो र पंखाका लागि पनि उपयुक्त छ।

यो प्रणालीमा पाँच वर्ष टिक्ने व्याट्री हुन्छ जसलाई एकपटक रिचार्ज गरेपछि चारघन्टासम्म प्रयोग गर्न सकिन्छ। सोलार इकाइहरू कम्पनीले ग्राहकको आवश्यकता अनुसार पनि तयार गरिदिन्छ। सेल्कोले आना कर्मचारीको विकेन्द्रित सञ्जालमार्फत बिक्री भएका इकाइहरूको सुपरीवेक्षण गर्ने गरेको छ।

फुटपाथ व्यापारी, स्वावलम्बन समूह, दैनिक ज्यालादारी श्रमिक, स्कुल, धार्मिक पाठशाला जस्ता संस्थाहरू कम्पनीका ग्राहक हुन्।

‘हामीले यी सौर्य इकाइहरूलाई आयआर्जनसँग जोडेका छौं’ आनो टोलीले प्रत्येक घरमा खाना पकाउन र तापका लागि चाहिने ऊर्जाको फरकफरक आवश्यकतालाई कसरी एउटा इकाइको रूपमा अध्ययन गरिरहेको छ भन्ने कुरा खुलस्त पाउँदै हरिश बताउँछन्।

बहुसंख्यक ग्राहक महिला छन् जसले यसअघि नै उज्यालोको लाभ उठाउँदै कपडा सिउने, बास्केट बुन्ने, सुपारी छोडाउने जस्ता आयमूलक काममार्फत राम्रो आर्जन गरेर सौर्य एकाई खरिद गर्दाको ऋण चुक्ता गरिसकेका छन्।

सेल्कोसँग एक सय ७० सशक्त कार्यबल छ जसमा महिलाको अनुपात ४३ प्रतिशत छ। अस्टेन अवार्डकी प्राविधिक निर्देशक एनी हवेल्डन एउटी ग्रामीण महिलाले आनो बिँडी उत्पादन बढाएको र त्यसबाट भएको अतिरिक्त आमदानी

सौर्य इकाइ खरिद गर्दा लागेको ऋणको मासिक किस्ता ३०० रूपैयाँ तिर्न पर्याप्त रहेको बताउँछन्।

कम्पनीले ग्राहकलाई सौर्य इकाइ किन्न बैकबाट ऋण लिन पनि सहयोग गर्दछ। उसले एक दशकअघि नै ग्रामीण क्षेत्रका विपन्न जनताले ऋण चुक्ता गर्न सक्छन् भन्नेमा बैकलाई विश्वस्त तुल्याउन सुरु गरेको थियो।

‘हामी कुनै उत्पादनको प्रस्ताव नलिइकनै जनताकहाँ पुग्छौं, उनीहरूको अवस्था हेर्छौं अनिमात्र उपयुक्त उत्पादनको सिफारिस गर्छौं। त्यसपछि हामी उनीहरूलाई ऋण उपलब्ध गराउन वित्तीय संस्थासँग बसेर कुराकानी गर्छौं’ हरिश भन्छन्।

केही प्रयोगकर्ताले सिधै वित्तीय संस्थासँग मिलेर काम गर्छन् भने अरु स्वावलम्बन समूहमार्फत काम गर्छन् जस्तै ऋण फिर्ता हुन्छ भन्ने कुराको प्रत्याभूति दिन्छ।

सौर्य प्रणाली ज्यादै गरिब व्यापारीका लागि समेत सुलभ गराउने अर्को उपाय चाहिँ पीभीको व्याट्री चार्ज गर्ने व्यवसाय हो। उनीहरूले दिउँसोको समयमा व्याट्री चार्ज गर्छन् र बेलुका व्यापारीलाई भाडामा दिन्छन्।

यसमा व्यापारीले लोरेसेन्ट बत्ती र नियमित भुक्तानी मात्रै गरे पुग्छ।

अस्टेन अवार्डको पुरस्कार राशि एक लाख सात सय ६२ अमेरिकी डलर गरिब जनतालाई ऋण तिर्न सघाउन खर्च गरिएको छ।

‘बैकलाई तिर्नुपर्ने ऋण कम्तीमा १५ प्रतिशत हिस्सा मासिक किस्ता सुरु हुनेबित्तिकै भुक्तानी गर्नपर्छ, जुन पैसा ग्रामीण गाविससँग हुँदैन। अहिले हामीले पुरस्कार राशि विपन्न ग्राहकको प्रारम्भिक १५ प्रतिशत ऋण चुक्ता गर्नमा खर्च गरिरहेका छौं’ पुल्लेनकेभ भन्छन्।

सेल्को भारतका ग्रामीण जनतालाई सिधै उनीहरूका विद्युत आवश्यकताको सामान

बिक्री गर्ने प्रमुख तथा एक्लो व्यापारिक कम्पनीको रूपमा रहेको छ। टाटा बीपी जस्ता अन्य विद्युत कम्पनीले सरकारी ग्रामीण विद्युतीकरण योजनालाई मात्र आना एकाइ बिक्री गर्दछन्।

भारत सरकारको नयाँ तथा नवीकरणीय उर्जा मन्त्रालय (एमएनआरई) ले विनियोजन गरेको कमबाट चल्ने कर्नाटक ग्रामीण उर्जा विकास लिमिटेड (केआइडीएल) का प्रबन्ध निर्देशक शिवलिङगाइयाह आफूहरूले सन् २०१२ सम्ममा पूरै भारतभर विजुली पुऱ्याउने एमएनआईको लक्ष्यअनुसार काम गरिरहेको बताउँछन्।

भारतका करिब ४५ प्रतिशत, खासगरी ग्रामीण क्षेत्रका घर विद्युत सुविधाबाट बञ्चित छन्। सैद्धान्तिक रूपमा विद्युत सुविधा पाएको भनिएका अरुहरू पनि कमजोर र अनियमित आपूर्तिबाट आक्रान्त छन्।

‘पूर्ण विद्युतीकरण’ को सरकारी गणनामा पनि भ्रमको आध्यारो छिद्र छ।

‘ग्रामीण विद्युतीकरणको यो योजना अन्तर्गत यदि १० प्रतिशतले विद्युत सुविधा पाएका छन् भने त्यो गाउँलाई सिद्धान्ततः विद्युत सुविधा पुगेको ठाउँको रूपमा लिइन्छ’ शिवलिङगाइयाहले भने ‘एउटा पम्प जडानलाई पनि विद्युत सुविधाको रूपमा हेरिने पुरानो परिपाटीको तुलनामा यो राम्रो सुधा हो।’

यहाँ अरु पनि समस्या छन् जसले ग्रामीण विद्युतीकरणमा सरकारी चेतना वा अभिरुचीको अभाव देखाउँछन्।

‘यस क्षेत्रमा भारतीय शिक्षित समुदायमा नेतृत्वको पूर्ण अभाव छ’ विश्वभरका भन्डै तीन सय प्रशिक्षार्थी अनुसन्धान र नयाँ खोजको लागि सेल्कोमा आएको तथ्यलाई उदाहरणको रूपमा प्रस्तुत गर्दै हन्डे भन्छन्- त्यसमा एकजना पनि भारतीय छैनन्।

हिंसाका कारण पाकिस्तानी सीमाक्षेत्रको निर्वाचन प्रभावित

— अस्फाक युसुफजाई

पेशावर (आई.पी.एस्./एन्.पी.आई.) — पाकिस्तानको राजधानी नजिक गोली प्रहार तथा आत्मघाती बम विस्फोटनबाट बेनजिर भुट्टोको हत्या गरिएको सर्वविदित छ। यसको एकदिन अघिमात्र उनी उत्तर-पश्चिमी सीमा प्रान्त (एनडब्लुएफपी) शहरमा पाकिस्तानी जनता पार्टी (पिपिपी) द्वारा आयोजित निर्वाचन त्र्याली कार्यक्रममा सम्बोधन गर्न आएकी थिइन्।

पाकिस्तानको मुख्य दलको नेतृत्व गर्नुको अलवा दुई पटकसम्म सम्माननीय प्रधानमन्त्रीको पदबहाली गरिसकेकी भुट्टोलाई बहुसंख्यक मानिसको साथ रहँदारहँदै पनि डिसेम्बर २६ मा आयोजित जुलुसमा न्यून जनसहभागिता थियो। हत्याको एक साताअघि मात्रै इद-अल अधा पर्वको अवसर पारेर उत्तर-पश्चिमी सीमा प्रान्तको चर्सद जिल्लाको एक मस्जिदमा गरिएको रक्तंरञ्जित आक्रमणको घटना जनताको मानसपटलमा ताजै रहेको कारण जनसहभागिता न्यून रहेको हुनसक्ने सहभागीले जनाए।

गत महिना राजीनामा दिएका पाकिस्तानका आन्तरिक मन्त्री आफताब सेर्पावलाई लक्षित गरेर गरिएको आत्मघाती हमलामा ७० भक्तजनको मृत्यु हुनुका साथै सयौं घाइते भएका थिए।

कानुनविहीन संघीयता लादिएका वर्गीय क्षेत्र र उत्तर-पश्चिमी अफगानिस्तानी सिमाङ्कनका केही क्षेत्रमा चुनावी माहोललाई हिंसाले ओभेलमा पारेको छ। जनवरी ८ मा हुने भनिएको चुनाव बहिष्कार गरेका पूर्व तालिवानी समूहले प्रतिशोधको कारवाही गर्ने डरका कारण यस क्षेत्रमा थोरै उम्मेदवारले मात्र सार्वजनिक सम्मेलन गर्ने साहस गरेका छन्।

विगतमा सफल राजनीतिक कार्यक्रमका लागि प्रख्यात बुनर, चित्रल, तल्लो र माथिल्लो धिर जिल्ला लगायतका विभिन्न ठाउँमा चुनावी चहलपहल नै देखिदैन।

चारसदा शहरको सरकारी कलेजमा अध्यापन गर्ने शिक्षक अम्जद खानले भने 'मुख्यतः जिल्लाहरू जसमा स्वात, ट्याङ्क, देरा, इसमेयल खान, बन्नु र चारसदा पर्दछन्, यिनीहरूका उम्मेदवारहरू केही पूर्व सूचनाबिना हरेक घरलाई समेट्ने प्रयासमा छन्।

सबैभन्दा कठोर द्वन्द्वको स्थिति स्वात उपत्यकामा छ। कुनै उम्मेदवारले पनि त्यहाँका केही ठाउँमा भेला, केही तोरण र चित्र टास्ने बाहेक केही गर्न सकेका छैनन्। 'सैनिकले चुनावमा निर्णयात्मक भूमिका निर्वाह गरेका छन्'। दक्षिणी

बजिरस्तान निकायका बासिन्दा डा. आल्भा मसेदले आईपीएसलाई बताए।

उनका अनुसार स्वतन्त्र पार्टीका उम्मेदवारहरू धम्कीका कारण दुर्गम ठाउँमा चुनावी अभियान चलाउन असफल छन्।

एफएटिएका अधिकारीले आईपीएसलाई बताए कि उनीहरूले यस अस्थिर अवस्थालाई शङ्का व्यक्त गरेका छन् र सरकारलाई सुरक्षाका कारण चुनाव सार्न सुझाव दिएका छन्। आकाशिएको सैनिकीकरण र यिनीहरूको कार्यक्रम र बर्गीय भगडा नै सफल चुनावको अवरोध हो, उनीहरूले भने।

एफएटिएका सुरक्षा सचिव शकिला कदिरले भने- सुरक्षासम्बन्धी कठिनाई भएकै हो। तर चुनाव पहिलेकै मितिमा हुनेछ। उनका अनुसार द्वन्द्वपीडित ठाउँहरू चिनेर त्यहाँका चुनाव क्षेत्र सुरक्षित ठाउँमा सारी कडा सुरक्षा व्यवस्थाका साथ मतदान गराइनेछ। एक सय ८८ उम्मेदवारहरू राष्ट्रियसभाको १२ सिटका लागि लड्दै छन्।

राजनीतिक पार्टी उम्मेदवारी दिन डराउँछन्। यही डर मतदाताहरूमा पनि छ। त्यसैले थोरै जनताले मात्र मताधिकार प्रयोग गर्न हिम्मत गर्छन्। २००२ मा भएको निर्वाचनमा ४१.७४ प्रतिशत मात्र मतदान भएको थियो।

‘मतदान २० प्रतिशतसम्म होला। सैनिकीकरण तथा विपक्षी दलहरूको असहमतिका कारण यसभन्दा बढी मतदान हुने आश नगर्नुहोस्,’ अहमद खानले भने। खान पूर्व सांसद तथा जमात-ए-इस्लामी पार्टीका अध्यक्ष हुन्। यस पार्टीले न्याय पार्टी र परवथुनरुवा अवामी पार्टीसँग मिलेर चुनाव बहिष्कार गरेको छ। यी तीन पार्टीले ‘प्रजातन्त्रका लागि’ मिलेर चुनाव बहिष्कार गरेका छन्।

छिमेकी स्वात जिल्लाका धेरैजसो पहाडी क्षेत्रहरू तालिवानी समर्थकहरूको कब्जामा छन्। कडा सुरक्षा व्यवस्थाका कारण केही हदसम्म कानुनी शासन भने लागू गरिएको छ। खासगरी स्वातका खाजखेल, मत्ता र काबलजस्ता गाउँमा केही हदसम्म शासन

व्यवस्था लागू छ। त्यहाँ हतियारधारीहरूलाई हटाउने प्रयास भैरहेको छ।

पाकिस्तानको २ सय ७२ सदस्यीय राष्ट्रिय सभामा यहाँका लागि दुई सिट छ। एनए २९, एनए ३० र एनए २५ का केही भाग भिन्गोरा शहर, शभोजी र वारिकोट केही हदसम्म शान्त छ भने निङ्गुवालाई, कोजा बन्दाइ, दार्देल दिउलइ, मनइ, लंगरका साथै एनए २५ का पहाडी इलाका अस्थिरताको शिकार छन्।

‘राजनीतिक पार्टीहरूले आनो ध्यान शहरी इलाकामा केन्द्रित गरिरहेका छन्। धेरैजसो उम्मेदवारले आनो निर्वाचन सर्वेक्षकलाई शहरमै सीमित राखेका छन्, गाउँघरतिर घुम्न पठाएका छैनन्,’ युनिभर्सिटी अफ पेसावरका राजनीतिक विश्लेषकले आईपीएसलाई बताए।

निर्वाचनको कुरालाई लिएर कयौं हिंसा भएका छन्। डिसेम्बरको तेस्रो साता मात्र अपरिचित आक्रमणकारीद्वारा पिपिपीका नेता महम्मद शेर खानमाथि सवातमा गोली प्रहार भयो। पाकिस्तान मुस्लिम लिगका नेता भफुर खानको घर चौथो साताको सुरुमा विरोधी विरुद्धको सैनिक कारबाहीको नाममा ध्वस्त पारियो।

केवल दुई महिनाअघि एक पूर्वमन्त्री तथा

राष्ट्रपति परवेज मुसर्रफका नजिकका सहयोगी अमीर मुकाम आत्मघाती बम आक्रमणबाट बच्न सफल भए। उनी २००२ को चुनावमा स्वातकै नजिक शाङ्गमा आनै घरमा थुनिएका थिए।

राष्ट्रिय सभामा दुई सिट रहेको कुराम वर्ग क्षेत्रको अवस्था साँच्चै संवेदनशील छ। एक-आपसमा दुश्मनी प्रदर्शन गर्ने उद्दण्ड गुटहरूको भगडाका कारण मुख्य सडक अवरुद्ध भैरहन्छ। अधिकारीहरू यस क्षेत्रको सदरमुकाम परिचीनरलगायतका ठाउँमा कर्फ्यू आदेश लगाउन बाध्य भैरहन्छन्।

मोहम्मद संघका एक उम्मेदवार मौलाना मोहम्मद सदिकको डिसेम्बरको अन्तिम हप्ता अपहरण भयो। डिसेम्बरको तेस्रो हप्ता बजौर संघको उम्मेदवारका बाबुको गोली हानी हत्या गरिएको थियो। डिसेम्बर २६ मा तालिवान समूहले दर्श अदमखेलमा २२ उम्मेदवारका तोरण तथा चित्रहरू च्यातेर फालिदिएका थिए।

‘कमजोर कानून व्यवस्था र शासनका कारण खासगरी द्वन्द्व पीडित स्वात तथा एफएटिएमा निर्वाचन प्रभावित हुने निश्चित छ,’ पाकिस्तान मुस्लिम लिग नवाजको सचिव इक्वाल जाफर भागराले आईपीएसलाई एक अन्तरवार्तामा बताए।

बाट : नेपाल प्रेस इन्स्टिच्यूट

थापाथली-७०७ प्रशुतिगृह मार्ग

पोष्ट बक्स नं. ४१२८, काठमाडौं, नेपाल

फोन नं. ४-२६४१५५, ४-२६६४९८

फ्याक्स नं. २६४१५४

लाई :
